

Motion till riksdagen

1988/89:Jo954

av Kent Carlsson och Anneli Hulthén (båda s)

Återvinningsystem för kolväten

Vid bensinstationer runt om i landet säljs årligen miljontals liter bensen. På vägen till den enskilde konsumentens tank har bensen hanterats i flera olika led. I samband med hanteringen avgår stora mängder kolväten till luften, bl. a. beroende på ångtryck i vätskan, men också beroende på sättet att hantera och lagra produkten.

Av flera skäl är det svårt att beräkna storleken av utsläppen. Olika utrustningar och sätt att hantera bensen gör att utsläppen kan variera i omfattning från bensinstation till bensinstation. Beräkningar utförda på uppdrag av den europeiska petroleumindustrin visar dock att de samlade utsläppen är i storleksordningen 0,4 % av den genompumpade volymen. Omräknat till bensinförsäljningen enbart i Stockholms kommun innebär detta årligen utsläpp om ca 1 200 kubikmeter eller 900 ton kolväten, dvs. ungefär lika mycket som de samlade kolväteutsläppen från industriell verksamhet i Stockholm.

Bensin består av en blandning av ett stort antal kolväten och andra organiska ämnen. Hälso- och miljöfarligheten varierar beroende på vilket ämne som studeras. Det mest framträdande ämnet är bensen. Bensen kan ge upphov till leukemi. Bensen innehåller också aromatiska ämnen t.ex. xylen och toluen, som kan orsaka störningar på centrala nervsystemet. Andra ämnen ger upphov till retningar, irritationer, yrsel och trötthet.

Bensen avger också lukt. Eftersom många bensinstationer, inte minst i större städer, ligger i närheten av bostäder är klagomål på lukt från stationerna inte ovanliga.

En annan mycket allvarlig påverkan på den yttre miljön från kolväten, bl. a. från bensenhanteringen, är att de kan medverka vid bildandet av t.ex. ozon i de *lägre* luftlagren. Ozon förmodas vara en av orsakerna till de alltmer uppmärksammade skogsskadorna. Ämnet anses också ha en direkt negativ inverkan på människors hälsa.

Det står således klart att det är angeläget att minska utsläppen av kolväten från bensenhanteringen. Teknik för att återföra gaser och återanvända dem finns också framtagna, såväl vad gäller tankning från tankbil till cistern som från pump till bensintank i bil. OK-Stockholm tillämpar t.ex. sedan snart tre år ett system för återföring och omhändertagning av utsläppen vid fyllning av nedgrävda stationscisterner. Ett system för återföring av utsläpp vid tankning från pump finns installerat vid vissa av de bensinstationer som ägs av Göteborgs kommun.

Med anledning av regeringens proposition om miljöpolitiken inför 1990-

talet väcktes två motioner om införandet av återvinningssystem för kolväten. Vid jordbruksutskottets behandling av motionerna anförde utskottet att naturvårdsverket fått i uppdrag att kartlägga utsläppen av kolväten och att verket dessutom fått i uppdrag att utarbeta allmänna råd för hantering och distribution av bensin. Utskottet menade att detta tillsammans med petroleumindustrins egna planer på åtgärder för återvinning var tillräckliga och att motionerna därför inte påkallade vidare åtgärder från riksdagens sida.

I Stockholm har kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning, med stöd av lagstiftningen, meddelat råd och föreskrifter för hantering av bensin vid bensinstationer inom kommunen. Man har lämnat rådet att ett stort antal stationer före utgången av 1989 skulle införa system för återföring av gaser vid tankning från tankfordon till cistern och före utgången av 1990 införa motsvarande system vid tankning från pump till bil.

Den kommunala förvaltningen har samtidigt begärt en redovisning av planerade tidpunkter för åtgärderna. Erfarenheten är att det är mycket svårt att få bensinstationerna att hörsamma råden. Inte någon station har inkommit med plan för genomförandet. Enligt gällande lagstiftning finns möjlighet att vid vite förelägga varje enskild bensinstation att installera nämnda utrustning. Detta är dock ett mycket trubbigt instrument, eftersom det förutsätter resurser att administrera en mängd ärenden, med därpå följande överklaganden, samtidigt som processen tar lång tid.

Naturvårdsverket har utarbetat förslag till sådana råd för hantering av bensin som jordbruksutskottet nämnde i sitt betänkande 1987/88:23. Förslagen har för synpunkter tillställts berörda myndigheter, branschorganisationer och kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder. De råd som naturvårdsverket har skisserat överensstämmer i stort med dem som meddelats av miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Stockholm. Inte heller naturvårdsverkets råd är tvingande, utan anger det handlingssätt som är lämpligt. Det förefaller inte troligt att naturvårdsverkets råd, utan möjlighet till förelägganden eller vite, skulle efterkommas på ett bättre sätt än dem, meddelade av tillsynsmyndigheten.

De negativa effekterna av utsläppen av kolväten på hälsa såväl som miljö är väl kända och dokumenterade. Tekniken för återföring och återvinning av utsläppen är utprovad och har visat sig inte bara fungera utan också i vissa fall vara lönsam för petroleumbranschen. (OK-Stockholm har beräknat en avskrivningstid på fem år för sin anläggning för återföring och återvinning av gaser från tankning från bil till cistern.)

Mot bakgrund av vad som har anförts bör lagstiftningen ändras och utformas så att petroleumbranschen, såväl i grossist- som detaljistledet, åläggs att så snart som möjligt utrusta alla anläggningar för lagring, distribution och försäljning av bensin och därmed jämförbara produkter med system för återtagning och återvinning av kolväteutsläpp.

Hemställan

Mot. 1988/89

Jo954

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i miljöskyddslagen eller lagen om kemiska produkter, att återvinning av kolväten, i enlighet med vad i motionen anförts, blir obligatorisk.

Stockholm den 25 januari 1989

Kent Carlsson (s)

Anneli Hulthén (s)